
ORPHEUS

SZÜZ HAVA 1790.

I.

FORDÍTÁS

VIRGILIUSNAK AENEISÉBŐL.

Vólt egy régi jeles Város; tövü mefzse
arányban

Folyt az Olasz Tibris Tirkéhomi tenger' ölébe;

A' neve Karthágo. Bírá ezt Tírusi nemzet:

Gázdag nép; melly a' hadi dolgait úntalan üzte:

E' várost a' többi-felett kedvellen bötsülte

Júno; ezért ott hagyta Számot: a' fegyverit
ittén;

Itt tartá szekerét. Néperől (hogy-ha lehetne)

Azt végzette, hogy e' helyen Országgláfa örökké

Tartana; 's hogy tartson, nagy vólt a' gondja
reája.

II. Kötet.

V

Am

Am de tudá, hogy nemzet ered fene Trójai
vérből,

Melly e' várnak erős falait valahára le rontja:
Söt mezszzebb, 's mezszzebb terjesztvén gögös
hatalmát.

Sok diadalmak után Libiát pufztítani fogja;
Mert az örök természeti rend így hozza ma-
gával

Féltt etről Száturnia; mert a' Trójai hartzban
Ellene nagy bajjal védette az Argusi népét;
'S még a' régi haragnak okát, és fziye gyö-
trelmét

Am most-is fájlalta: ki nem vethette eszéből,
Hogy Páris mást szebbnek itélt; 's hogy Férje
az undok

Nemzetből eredett Ganimédest égbe ragadván
Héba leánya-helyett fényes tisztségre emelte.
Mind ezekért fel-hevülve, az omlott Trója' vi-
tézt,

A' kiket a' Danaus kard' éle, 's Akilles' ha-
ragja

Éltöktől meg-nem fosztott, a' tengeri síkon
Tétova hányta, 's Olasz parttól mezszzére ve-
tette.

A' kik azért, az örök végzésként, tengerek'
hátán

Több

Több ezrtendökig széllyel-bújdosva vesződtek.
 Illy nehezen lett kezdete a' nagy Római nép-
 nek: 's a' t.

RÁJNIS.

II.

ANÁCREONNAK XVII. DALA.

Thébét te el-beszéled ;
 Más Trója fok tsatáit ;
 Én — meg - fogattatásim.
 Engem nem a' Lovas veszt ;
 Sem a' Gyalog ; se Gályák:
 Eggy új Sereg van . a' melly
 Engem szemével öldös.

III.

K É T P É L D A

A' VOLTAIRE HENRIÁSANAK

hat lábú fordításából.

I.

Már Páris nem akar bennünket uralni: sem
engem',

A' ki Királyja vagyok, sem tégedet, a' ki
utánnam

Az léfzefz. Tudják, hogy törvény, vér, 's
jeles érdem

Hóltom-utánn nem mást, tsak téged emelhet he-
lyembe.

Máran azért, ettől tartván, nagy fényit irigylük
Méltóságodnak, 's akadályt gördítnek elődbe,

Hogy soha, úgy mint Fejedelem, székemre ne
ülhefs',

Melly refzket velem, a' mellyről majd majd le
hanyattlok.

Róma dörög, rent, veszt: te reád lött menny-
köves átka

Försöli jó kired' szárnyát; zabolátlan haragja,
Melly

Melly katonák - nélkül fzanaszétt feles hartze-
kat indít,

Már a' fenn-látó Spanyolok' tetfzésire bíztá
Mennyköveit; már a' jobbágyim, régi barátim,
És rokonim részént távoznak, 's melzsze ke-
rülnek,

Részént fel-fegyverkezzvén vesztemre rohannak.
A' Spanyol annak örül, hogy majd, mint a'
febes árvíz,

R'ánk ütvén szabadon nyargalhat pufzta ha-
zánkban.

Olly fok, néki dühödtt, 's boszszontásomra meg-
esküdtt

Háborgók ellen, kik Frantzia földön helyettem
Máfunnan-jöttet fő méltóságra emelnek,
Menj, légy rajta, hogy a' kegyes Angliabéli
Királyné

Szíves jó akaratjával részemre hajoljon.

Jól tudom, hogy gyűlöl bennünket az Anglusi
nemzet:

Tartós egyyefség köztünk soha talpra nem áll-
hat.

London mindenkor Párisnak irígye. De immár
Meltatlanul meg-vettettem: nints, a' ki bötsülne,
Nintsen hazám; nem-is esmérek már Frantzia
népet;

Üldözöm, és méltó bozsfzumát rajta ki töltöm,
A' ki velem tartand, azt tartom Frantzia Vér-
nek. 's a' t.

I K.

Henrik tsüggedező elmével várta az égből
A' fényt, melly szemeit meg-nyitná; most-
is imilyen

Szókra fakadt: — Hát nints mód benne, nagy
Isten!

Bátor hatalmadban vagyon helyheztetve remé-
nyem,

Hát nints mód, hogy az óhajtott ösvényre tá-
láljak,

Melly az igazságnak gyönyörű fényére ve-
zérél? —

Vaj bizony e' mindentehető Urat, e' keegys
Istent

Tisztelnök mindnyájan, há tiszteltetni akarna. --

Hallá ezt a' jámbor Öreg, 's így szólla: —

Tsudáljuk

Istennek bölts végzésit, 's fejet hajtva imádjuk.

Ő hozzá nem fér gyarló embernek hibája.

Láttam Kálvinus' vallását Frantzia földön

El-

Első kezdetikor : félénk vala, gyenge, 's erő-
len ;

Tsak szurdékokban lappangott. Lattam ez undok
Tündért, a' mikoron, mérges fülánkja ki tetfz-
vén,

Szám - ki - vetésre szorúlt, 's szélllyel bújdosnia
kellett.

Láttam végre, midön nevedvén tellyes erővel
Büfzke fejét alaton porból fel emelte, 's Királyi
Székre emelkedvén, mérgeben el-hányta, tapodta
Boszfzús lábával szent Oltárinkat. Azólta
Mefzfze az Udvertól, e' mély barlangnak ho-
mályos

Rejtekekiben firatom fogytát a' Római hitnek.

Egy, minek a' vénségem örül, 's nem örülhet
hijába :

Illy új vallásnak nem lesz tartása örökké.

Emberi vélekedés hitván szüleménye, talámtán
Meg-látják végét azok-is, kik kezdetit értték.

Emberek el-múlnak, 's el-múlnak az emberi dol-
gok. 's a' t.

R Á J N I S.

IV.

FOLYTATÁSA A' PRUSSZ
KIRALYELMELKEDÉSEINEK
A' TÖRVÉNY SZABÁSRÓL.

(Láfsd, Orph. II. Kötet. 67dik óld)

A' BrittufoK is a' Rómaiak járma alá
halottak, 's valamint a' GallufoK el-
fogadták törvényeiket.

A' Rómaiak bírodalma előtt ezeket
a' Népeket Druidák igazgatták, kiknek
tanítáfaik törvény gyanánt valának.

A' házigazdák ö közöttök élet-halál-
lal bírtak feleségeik 's gyermekeik felett.
A' külföldi kereskedés tilalmas vala ná-
lok; magok fojtották-meg foglyaikat, 's
Isteneiknek áldozatul mutatták-bé.

A'

A' Rómaiak a' magok hatalmokat 's törvényeiket ezen Népeknél szintén a' Honórius idejéig tartották-fenn, a' ki az Anglufoknak 410dikben szabadságokat egyy nevezetes fogadás által adta vissza,

A' Meklenburgból által-evezett Piktufok öfzve-elegyedtek a' Scotufokkal, 's öfzve-vetett erővel rohantak a' Brittufokra. A' Brittufok nem kapván elég fe-gítséget a' Rómaiaktól, 's erejeket min-dég fogyni látván, a' Szaxokhoz folya-modtak; kik 150. éfztendeig tartott ha-borújuk után meg-vették az egész szige-tet, 's fe-gítő tárfaikból Urokká lettek.

Az Anglo-Saxok Brittanniába ugyan azon Törvényeket vitték által, a' mel-lyek alatt hajdan Germaniában éltek. Hét Or-fzagra oszták Angliát, 's ezeknek mindenike különösen igazgattatott. Közönséges Gyü-lekezeteket rendeltek, mellyeket *Wittena-gemot*-nak neveztek, az az: *Böltsek ta-*

nátsának, és a' melly az Ország Nagyjainból, a' Népből és a' Paraszti Rendből állott. Ezen igazgatás módja, melly egyszerre monarchiai-is aristocratiai-is és demokratiai-is vala, mostanáiglan tartattatott-fenn. Még most-is a' leg-felsőbb hatalom a' Király, a' Felső-, és az Alsó-Ház közt vagyon felosztva.

A' Nagy Alfred vala az, a' ki Angliának leg-először adott egyyüvé szedett Törvényt. Szelídek voltak azok, de még is kegyetlenek azon-hívatalt viselő Tisztek eránt, a' kikre ki-világosodott hogy pénz vagy más adomány által meg-vesztegettek. A' Történetek azt említik felőle hogy egyy esztendő alatt 44. Bírót akasztatott-fel ezen okon.

A' Nagy Alfred Codexe fzerént minden Anglusnak, a' ki ellen valamelly gonofzságbéli-vád támadott, a' maga Pair-ja
ál-

által kellett meg-ítéltetni; 's ez még most is így vagyon.

Anglia más alakba öltözött, minekutánna azt Wilhelm Normandiai Hertzeg, (a' ki Londonban 1066ban koronáztata meg) fegyverrel meg-vette. Ő új fő Törvény-székeket állított fel, mellyből az Exchequeri Törvényfzék még most is fennvan.

Ez a' Törvényfzék mindenüvé késérte a' Királyt. A' Papi Törvényfzékét elváltotta a' Világítól, 's az ő Törvényei közt, mellyeket Normanniai nyelven adott-ki, leg-keményebb a' Vadászat tilalmazása vala, mellynek által-hágása kéztsonkítással, sőt halállal is büntettetett.

A' Diadalmas Wilhelm ideje után a' Királyok külömbféle Chartreket adtak-ki.

Első Henry, ki közönségesen Beauclerc - nek neveztetett, 1100ben azt a Rendelést tette, hogy a' nemes születésű Maradékok a' reájok szálló Jószágba béülheffenek, a' nélkül hogy az illyetén jószágba ülhetésért a' Fejedelemnek valamely taxát fizeffenek. Azt is rendelte hogy a' Fejedelem meg - eggyezése ne kívántassék - meg még a' Nemesek házasodására - is.

István Király 1136ban egy *Chartert* adta - ki, a' melyben meg - esméri hogy hatalmát a' Néptől és Papságtól vette; 's ebben az Egyházi - Rend különös szabadságait meg - erősíti, 's a' *Diadalmas Wilhelm* kemény Törvényeit el - törli.

Azután az *Országatalani János* a' *Magna Chartának* nevezett *Chartret* adta - ki, mely 62. tikkelyből áll. — Ennek legfőbb tikkelyei a' Feudumokat és az özvegyek részét illeti, azon rendeléssel hogy
 őket

őket másodszori házasságra kényszeríteni
 ne leheffen; ellenben ők is Feudatáriusok
 engedelmekek nélkül férjhez ne meheffenek.
 Ezek a' Törvények állhatatos helyet mu-
 tatnak ki az Itélő-székeknek, 's el-tilt-
 ják a' Parlamentumot az Alsó-ház meg-
 egyezése nélkül az Adó-vetéstől, hanem-
 ha azt a' Király személyének ki-váltása,
 vagy fijának LOVAGgá való emelése ki-
 vánná, vagy Leányát kellenék ki-adni.
 Továbbá azt rendelik, hogy senki se té-
 tettefsék tömlötzbe, jószágaitól 's életé-
 től meg-ne fosztassék mind addig, míg
 ügyét az őtet illető Pairek az Ország
 Törvényei szerént el-nem ítélik. Maga
 pedig a' Király arra kötelezi magát hogy
 a' Biróságot sem el-nem adja senkinek,
 sem senkitől meg-nem tagadja.

A' Westmünsteri Törvény (1275ben)
 mellyet Első Eduard ada-ki, inkábbára
 csak a' Magna Charta meg-újítása volt,
 csak

tsak hogy ez a' Zsidókat az Országból ki-kergette.

Ámbár Angliának sok bölts Törvényei vannak, még is talám éppen ez az az Ország minden Európaiak közt, a' hol azokat leg-kevesebbé tartják meg. Rapin Thoyras jól jegyzi-meg azt, hogy a' Királyi Hatalma a' Parlamentum hatalma által mindég meg-gátoltatik; hogy ez a' két-tő egymásra szemefeni vigyáz, 's azon van hogy a' maga tekinteteit fenn tartsa, 's mefzebb terjesztheffe. Ez vonja-el a' Királyt is, a' Nép' Repräsentanfait is az Igafság ki-szolgáltatásának fenn tartásától; 's ez a' nyughatatlan Igazgatás újabb újabb Parlamentumi Végezések által változtatja a' Törvényeket, a' szerént a' hogy azt az idő 's környül-állások kívánják; honnan a' következik, hogy Angliának nagyobb szüksége van az Igafság ki-szolgáltatásának helyre-hozására mint akár mely más Európai Országnak.

Mólt

Most már a' for Német Országot éri. Ez a' Nemzet a' maga Törvényeit a' győzedelmes Rómáiktól vette, 's azok mellett meg-is állott, mert a' Tsászárok Italiát el-hagyván itt f gtak lakáft. Azonban nints egy ke ület, egy Fejedelemség is, akarmelly k tsiny légyen bár az, melynek különböző szokásai nem volnának; ezek pedig idő jártával Törvényyé váltak.

Minekutánna láttuk mint hozódtak-be a' rendhez szokott Nemzeteknél a' Törvények, azt kell meg-jegyzenünk, hogy a' melly Tartományokban azokat a' Polgárok készen és meg-egyezett akarattal vették-bé, az onnan esett hogy törvény nélkül nem élhettek; — hogy a' fegyverrel nyertt Országokban a' meg-győzött Nép a' Győzedelmek Törvényeit, akarta, nem akarta, bé-vette; — hogy azok mindenütt egy formán és lassanként szaporitattak.

Ha

Ha a' Néző azon tsudálkozik hogy a' Népek illy különböző Törvények által igazgattatnak, meg-fog szünni tsudálkozása ha azt véfzi éfzre, hogy a' Törvények, a' magok valóságokra nézve és a' fontosabb esetekben, tsak nem ugyan azon eggyek mindenütt. Értem itt azon Törvényeket, a' mellyek a' Tárfasági bátorság fenn tartása vegett a' gonofz-tételeket büntetik.

Továbbá a' leg-bőltsebb Törvény-szabók tetteit nyomozgatván, azt tapasztaljuk, hogy a' Törvényeknek az Ország alkotásához és azon Népnek nemze i tulajdonságaihoz kell alkalmaztatva lenni, a' mellynek azok adattatnak; — hogy a' bőlt Legislátorok a' köz-bóldog-ágot vették tzélül, 's hogy azok a' Törvények, a' mellyek a' Természeti Æquitáshoz legközelébb járúlnak, egynehányat ki-vévén, a' leg-jobbak.

Ly-

Lycurgus egy betsületet szerető Nép fejévé lévén, a' leg-alkalmatofabb törvényeket szabott, hogy embereiből katonákat 's polgárokat képzhesen; 's hogy az arannyal élést el-tiltotta az onnan vólta, mert a' betsület szeretéffel egy vétek sem ellenkezik annyira mint a' különös haszon tekintése.

Solon magá még vallotta hogy ő Athenének nem a' leg-tökéletesebb Törvényeket, hanem csak azok között, a' mellyet ez a' Tartomány el-fogadhatott, a' leg-jobbakat, adta. Ez a' nagy Legislator nem csak a' nemzet Characterét fontolta meg, hanem egyfesz mind Athenének fekvését-is, melly a' tenger partja vala. Ezen okból a' henyéségre büntetést vetett; a' szorgalmat serkentette, az arannyal és ezüfttel való élést megengedte, mert látta, hogy Athéne csak a' virágzásra vitt kereskedés által lehet nagy és rettenetes.

Ha a' Törvény a' Nép gondolkozásaival meg-nem egyezik, nem ígérhetni néki fokáig tartást. A' Római Nép Democratia-t óhajtott. Valami ezzel együgyé nem fért, az ő előtte gyűlölséges volt. Innen támadtak a' fok vérontások a Lex Agraria miatt, mert a' Nép azt reménylette, hogy a' nyert tartomány felosztása által, a' Polgárok közt fel-állíthatik az egyenlőség. Innen támadt annyi zendülés az adótság fizetés miatt; mert a' költsönözök a' kik a' Város Nagyjai valának, Plebéjus adóffaiikat nyomorgatják; a' külső tekintet fejebbségét pedig semmi sem téfzi szenvednetet'enebbé, mint a' Gazdagoknak a' szegényebekben elkövetett dühösködéseik.

Minden Országban három nemű Törvényeket lehet találni: első rendbeli a' Politicai Törvény, ez az Ország igazgatását szélozza; — a' második a' Criminalis, mely az erköltsök és gonosztételek bün-

büntetésével foglalatoskodik; — a' harmadik a' Polgári Törvény, melly a' Successiók módját, a' Véd Atyaságokat (Tutela) s' Contractusokat intézi-él.

A' Monarchiákban többnyire magok a' Fejedelmek azok, a' kik törvényt hoznak. Ha az ő Rendelések szelíd és igazságos, önnön magoktól fognak fennmaradni; mert minden Polgár fel-leli benne a' maga védelmét: ha szoros és igazságtalan; úgy nem kell néki fok, hogy öszve-bontatásék, mert fenn-tartására erő kívántatik-meg; hogy lehetne pedig azt ott reményleni, a' hol egy egész Nemzet ellenkezik a' Tyrannuffal magával; egy egész azon törekedő Nemzet, hogy ezeket a' kemény törvényeket öszve-tépje.

Némelly Szabad-Státusokban; a' hol nem egy Fejedelem, hanem egynehány Polgár szabja a' törvényt; tsak addig

bóldogúltak a' Legislatorok, míg az Uralkodás hatalma és a' Polgárok szabadsága közt az æquilibriumot el-nem hibázták.

Maga a' Jus Criminale az, a' mellyben eggy úton járnak a' Legislatorok; azt kivévén hogy néha ez 's ez gonofztétel eránt itt keményebbek mint amott, melly kétség kívül onnan jő, mivel ki-tanúlták az igazgatott Nemzet mellyik gonofztétel el-követésére hajlandó.

Mínthogy a' Törvények gátjai az eláradó gonofzságnak, a' büntetéstől való rettegés által kell nékiek tekintetet lézerezni; mindazáltal tagadhatatlan az, hogy azok a' Legislatorok, a' kik a' büntetésben leg-kevelebb keménységgel bántak, ha nem mindenkor a' leg-szoroffabb igazság ditséretét nyerték is el, tsak ugyan a' leg-emberibb Legislatorok voltak.

A' Jus Civile törvényei leg-kevesebbé egyeznek-meg ez 's amaz Országban egymással. Azok a' kik ezeket szabták, olly szokásokat 's rend-tartásokat találtak Tartományokban, a' mellyeket a' Nemzet gondolkozásának erőszakos el-fordítása nélkül el-törlni nem lehetett. Betsülték azokban a' régiséget, a' melly miatt a' Nép jóknak vélte, 's meg-hagyták továbbá-is, ámbár az egyenességgel ellenkeztek.

A' ki a' Törvényeket philosophusi szemekkel nézte végig, tapasztalta bizonyosan, hogy sok van olyan benne, melly a' természeti egyenességgel 's igazsággal ellenkezni látszik elejéntén, és még is nem igazságtalan. Légyen elég nékem az *Első születés'* jussát említeni.

Semmi sem látszik igazságosabbnak, mint az Atyai birtokot a' gyermekeknek számokhoz képest egyenlő részre szaggat-

ni, 's köztök el-oltsani: azonban azt bizonyítja a' tapasztalás, hogy a' leg-gazdagabb házak-is ha így fel-szabdaltatnak, idővel a' leg-inségesebb szegénységre szállanak-alá. Ezen tekintet arra vivé az Atyákat, hogy kézszebbek voltak ifjabb gyermekeiket a' Jóság birtokából egészen ki-rekeszteni, mint házoknak el-dülését fiettetni. Ez a' példa világosan mutatja azon Törvényeknek bölts és helyes voltokat, a' mellyek a' Tárfaságnak némelly tagjaira nagyobb terhet vetnek, mint a' mennyit a' több tagok viselnek, mihelyt azok által az egész Tárfaság java eszközöltetik. A' bölts Törvény szabó mindég kész a' Részt az Egésznek fel-áldozni.

Az Adósok eránt hozott Törvények kétség kívül azok, a' mellyek a' leg-főbb vigyázást kívánják az azokat Szabóktól. Ha ezek a' Költsönözöknek kelletinél inkább kedveznek, úgy az Adós mérték fe-

felett fog-szenvedni; 's valamelly bódogtalan történet őket örökre szerentséte-
nekké teheti: ellenben ha a' Törvény az Adóson könnyít feljebb mint illenék, úgy oda van a' köz-hiedelem, mert az Adós emberségén épült Contractusok el-vesztik minden erejeket.

A' valóságos közép út a' Contractu-
soknak tellyes erejekben való fenn-tartá-
sa, 's a' nem fizethető adósnak az el-
nyomástól való védelme között, nékem
a' *Jurisconsultusok* 's *Philosophusok* kövénnek
lenni tetűzik.

Nem terjeszkedem szélesebbre ezen
tízikké y felett: ezen rövid írásom miné-
műsége meg-nem engedi hogy bővebb le-
gyek; közönséges vizsgálotokkal kell itt
meg elégednem.

Eggy tökéletes Törvény könyv re-
nekje volna az emberi elmének, az Ország-

lás politica ágát tekintvén. Abban a' tzel-
nak egységét, és olly helyyes és a' dol-
gokhoz alkalmaztatott szabáfokat vennék
észre, hogy az az Ország, a' melly ezen
Törvény könyv fzerént alkottatna, hason-
ló lenne az órához, mellynek minden ru-
gója 's kereke ugyan azon egy tzelra
dolgozik. Mély esmerését találná-fel ab-
ban az olvasó az emberi szívnek 's a'
Nemzet gondolkozásának. A' büntetés
meg-vólna fzelidülve, úgy hogy tsak az
erköls fedhetetlenségét tzelozván, sem
lágynak, sem keménynek nem lehetne ne-
vezni. A' világos 's meg-határozott értel-
mű Rendelések nem nyitnának rést a' per-
lekedésre; 's mind azt foglalják magok-
ban, a' mi a' Polgári Törvényben a' leg-
jobb és a' Nemzet szükségeire alkalmaz-
tatható. Eleje vevődne mindennek, min-
den együvé lántzoltatnék, és semmi sem
maradna fel a' miről el-intezés nem tété-
tett. — De tökéletes munkát emberi
erőtől várni nem lehet! —

A'

A' Népeknek okok volna megnyugodni Elöljáróiknak Rendeléseiben, ha az ő Törvény szabójok azok igyekeznének lenni, a' mik azon Házi-atyák voltak, a' kik először hoztak törvényeket. Ezek gyermekeiket szerették; 's hagyományoknak nem volt egyéb tzelja házoknak boldogulásánál.

A' kevés, de bölts Törvények tehetik a' Népet boldoggá; a' sok Törvény csak tévedést szül. Ugyan azon okból, a' mely miatt az Orvos sok orvofsággal nem élteni a' beteget, nem önt a' bölts Törvény szabó-is kelletinél több Törvényt a' Népre. A' sok Orvofság elveszi egymásikának erejét; a' sok Törvény Dadalusi kertté válik.

A' Rómaiaknál az egymást sűrűen követő belső zenebonák miatt sokasodtak-meg a' Törvények; hogy a' nagyra-vágyó Polgár Törvény tévővé tette magát

gát mihelyt nékie a' szerentse kedvezni látfszatott; 's ez a' zürzavar addig tartta, míg Augustus végét nem szakasztá, 's a' régi törvényeket helyre nem állította.

Frantzia Országban akkor fokafodának-meg a' Törvények, midőn ezt az Országot a' Francusok fegyverrel megvették. Xldik Lajos azon vólt, hogy ezen törvényeket öfzve-eggyesítse, 's hogy tulajdon szavait hozzam-elő, egyforma törvényt, egyforma fontot, 's egyforma méröt hozzon-bé.

Sok törvények mellett azért állanak olly makattsággal az emberek, mert rabjaik a' szokásnak; 's e' szerént, ámbár azok helyjett jobbakat lehetne szabni, hántorgatni őket veszedelmes vólna. Az a' zavar, a' melly ez által a' Törvény tudományában tamadna, talám több rosszat vonna maga után, mint az új Törvények jót.

És

És még is vannak olly esetek, a' hol a' változtatás el-múlhatatlanul szükséges; akkor tudnillik a' midőn a' közönséges boldogsággal és a' természet-i igazsággal ellenkezők a' régibb Rendelések; — mikor ingadozó 's kétséges értelmű szókkal vannak fel-téve, — 's mikor azoknak szavai 's értelme közt ellenkezés vagyon.

Ezt a' tárgyat hasznos lesz egy kevéssé bővebben meg-tekintenünk Ofirisnak a' tolvajság felől hozott Törvénye (*Lásd a' Sziciliai Diodórust*) az első eset alá való. Ez azt kívánta, hogy a' ki Tolvajjá akar lenni, magát a' Tolvajok Vajdájánál írassa-bé a' többiek' számába, 's a' lopott portékát ő hozzája vigye. Azok a' kik kárt szenvedtek, a' Vajdánál jelentték magokat, vissza-kívánták az el-lopott jószágot, 's ha a' kárt szenvedett Birtokos a' portéka árának negyed részét le-tenni kész volt, vissza-kapta azt. — Azt gondolta Ofiris, hogy az alatta valóinak
 kön-

könnyebbséget szerez az által, hogy bizonyos tsekély summa le-tétele mellett elveszett portékájokat vissza - szerezhetik, 's azonban a' leg-egyenesebb eszköz vala arra hogy az egész Ægyptus lakosait tolvajokká tegye.

Ez a' történhető következés bizonyosan nem juta eszébe Ofirisnak, hanemha azt állítanánk, hogy a' tolvajságot a' maga Népeinek el-fojthatatlan gonosznak vélte, 's ezen tekintetből úgy nézte-el, mint az Amsterdami Kormányzás a' Speelhuyseneket, 's a' Római Uralkodás a' bordély házakat.

És még is mind a' jó erkölts, mind a' birtokoknak köz bátorsága azt kívánják, hogy ez az Ofirisi Törvény haladék nélkül el-töröltesék, ha valahol még fenn volna.

A' Francziák e' részben egyenesen ellenkeztek az Ægyptusiakkal. Ha ezek lágyan bántak a' Tolvajokkal, bezzeg keményen ők. Ő nálok minden házi tolvaj életével fizeti gonosztettét. Azt mondja ez a' Nemzet, hogy a' zsiányok kemény büntetése által az úton álló tolvajságnak 's gyilkosságnak veszi elejét.

A' természeti egyenesség azt kívánja hogy a' tett és a' büntetés közt proportio légyen. Az erőszakos tolvajkodás megérdemli a' halált; de az erőszak nélkül elkövetett lopást némelly ólálról szárazakozással lehet tekinteni.

Melly szörnyű hízak van a' Gazdag és Szegény fekvése közt. Amaz torkig úszik a' bővségben; ennek harapás kenyere fints. Ha már egygy illy Ügyefogyott egygy Gazdagtól két-három tallért, egygy arany órátskát, 's egyéb aprólékokat, mellynek elvesztését az jó formán

meg-

meg-sem érzi, el-löp, hogy élheffen, megkell é vallyon ennek a' nyomorúlttnak halni? Nem kiált é fel az Emberiség hogy a' Törvénynek ez az iszonyatofsága lágyabbá tétetsék?

Ugy tetfzik mintha ezt a' Törvényt csak a' Gazdagok tették volna. Hát ha a' szegények ezt kiáltják: Miért nem szántja meg - valaki a' mi nyomorúságunkat? Ha néktek érzékeny emberi szívetek volna, segédünkre kelnétek, 's nem volnánk kéntelenek benneteket meg-lopni. Igafság é az hogy minden boldogság tiétek legyen, minket pedig az inség egész ferege nyomjon-el.

A' Pruffziai Itélő szék az Ægyptus lágysága 's Frantziák keménysége közt közép útat hasított. A' lopást, ha az csak lopás, nem bünteti halállal, hanem bizonyos ideig való tömlötzözéffel. Talám még jobb volna a' Jus talionist bé-hozni,
melly

melly a' Zsidóknál szokásban volt. A' Tolvajnak e' fzerént kétízerefen kellett visszafizetni az ellopott portekat, vagy ha az tehetségét felyül múlta, rabfzolgájává lett. Ha a' kissebb vétkeket keményen nem bünteti a' Bíró, úgy a' legnagyobb büntetés a' Gyilkosoknak, hegyi tolvajoknak marad, 's így a' büntetés az elkövetett törvényteleniséggel mindig igazságos proportióban lefz.

Eggy Törvény sem borzasztja-meg annyira az emberiség érzését mint az a' Római 's Spartai, a' melly fzerént az Atyák gyermekeiknek életeknek és haláloknak Urai voltak. Görög Országban az az Atya, a' ki szegényebb volt mint hogy számos gyermekeit eltarthassa, a' szükség felett születteknek véltteket megöihette. Ha Spártában vagy Rómában nyomorékon született a' gyermek, hatalmában állott az Atyának hogy annak életét elvegye. Ennek a' tselekedetnek iszo-

nya-

nyatofságát mi egészen érezzük, mert ezek nem a' miéink: de vizsgáljuk meg: tsak, nintsenek é nekünk is ilyen irtóztatók?

Nem felette kemény büntetés é az, a' mellyel mi a' még meg-nem született gyermekeket erőszakosan el-üző Anyákat illetjük? Ójjon engemet az Isten hogy én azoknak a' Medeáknak tselekedeteket menteni igyekezzem, a' kik magok ellen és tulajdon véreknek szava eránt megfiktetülvén, meg-fojtják a' jövendőbeli Maradékot, a' nélkül hogy annak tsak a' Nap fényjét is meg-látni engedjék. De felejtkezzen-el eggy kevés ideig Olvasóm azon állításairól, a' mellyeket a' szokásból szívott-bé, 's méltoztaffa azt, a' mit eleibe terjesztek, rövid meg-fontolására.

Nem köt é a' Törvény betstelenséget a' titkos le-betegedéshez? Nem arra a' kéntelenségre vettetik é az a' szegény, lág-

lány-szívü, 's erköltstelen szeretője által el-tsábított Lyányka, hogy a' kettő közt válasszon egyet, betsületét akarja é, vagy méhében lévő gyümölsét el-veszteni? Nem a' Törvényben van é a' hiba hogy ez erre a' rettenetes kéntelenségre vettetett? Nem fosztja-é meg a' Törvény könyörületlensége az Országot egyszerre két Tagjától, a' még éretlen embriótól, és az Anyjától, melly ezt a' veszteséget ezután bőven helyre hozhatná? — Azt mondjátok, arra valók a' *le-betegedő házak*. * — Tudom én hogy ez által fok nem házasági gyermekek élete tartatik meg: de nem jobb volna é a' roffzat gyö-

*) Nálunk híre fints; 's az, a' ki ennek felállítását javaslanı mérészlené, kézfüljön néki, hogy akár melly tiszta életú légyen külömben, irreligiositással 's erköltstelenséggel pífzkoltatik-bé. — De mitsoda az illy pífzok annak, a' kit szíve javallása jutalmaz?

gyökereitől együtt szakasztani-ki, 's ez által annyi szerentsétlen teremtés életét megtartani, a' kiknek szörnyű kínok közt kel el-vefzni, mert rájuk nyomjuk azt a' gyalázatos bélyeget, a' mellyet a' gondolatlan szeretet érdemel?

De még finsz femmi iszonyatofabb mint a' Tortúra. Romában ennek alája tsak a' rab-szolgák vetettek, kiket úgy néztek mint házi barmokat: de azt Polgár soha sem szenvedte.

Német Országban Torturával azokat a' Gonosztévőket kinozzák, a' kikre a' tett ki-világosodott, hogy annak el kövését magok önnön magokra ki-vallják. Frantzia Országban ez által bizonyosságot akarnak, vagy a' gonosz tselekedet Társainak neveit ki-fatsarni a' rabból. Hajdan az Anglusoknál az Ordalium vala szokásban, az az a' meleg vas és forró víz
pré-

próbája; *) most a' helyjett más nemét vették-bé a' Torturának, melly nints oly kínzó, mint amaz, de még is tsak nem egyyre jő-ki.

Botsáffa-meg azt nekem az Olvasó hogy a' Tortura ellen ki-fakadok; az emberiség védelmére kelek-ki ez által egy oly szokás ellen, a' melly minden Keresztyén és rendbe szedett Pogány Nemzetekre gyalázatot von, és a' melly éppen oly hafzontalan, mint a' melly kegyetlen-is.

Y 2

Quin-

*) Ez az ifzonyú büntetés több idegen talál-mányokkal együtt közzénk-is bé-hozattatott. A' tűz *Ordaliuma* úgy ment véghez, hogy a' gyanúba vett Fogoly egy égő vafat fogott kezébe; ha az meg-nem égette kezét, ártatlannak, ha meg-égette, vétkesnek esmértetett. — A' víz *Ordaliuma* abból állott hogy öfzve-kötötték a'

Quintilianus, a' leg-ékefebben szóló 's egyfzersmind leg-bőltsebb Orator, azt mondja a Torturáról szólván, hogy az egyedül az azt szenvedőnek Temperamentumá ői függ. Eggy izmos testű Istentelen nem val-ki semmit; a' gyenge alkotású ártatlan pedig még azt is ki-kiáltja a' mit nem tselekedett. Valaki el-vádolatik; vannak némelly jelenségek; és a' Bíró bizonyoságot kíván; a' foglyot torturára vetik. Ha igazán ártatlan, mitsoda iszonyúság kínzani 's a' kín által maga ellen vallatni; mitsoda irtóztató vadság eggy ártatlan Polgárt gyanúság miatt így gyötretni 's halálra kárhoztatni! Sokkal jobb volna húsz vétkesnek meg-botsátani, mint

a' rabot 's b-vegették a' vízbe; ha le nem szállott, ártatlan; — ha le-szállott vétkes volt. — Leg-inkább e' volt a' Boszorkányok próbája is, kiket I. FERENTZ Tsászár és belső híve B. VAN SWIETEN úgy el-kergetett, hogy már most őket említeni-is bolondság.

mint egyy vétketlent fel-áldozni? Ha a' Törvények a' Népek javára hozattak, meg-kell é szenvedni azokat, a' mellyek a' Bírókat égre kiátó 's emberiséget borzasztó tettek' követésére kényszerítik?

Nyóltz esztendeje már hogy Puffiában el van törölve a' kínzó szerek által való vallatás. A' Bíró bizonyos benne hogy a' Büntetettek közt ártatlan nem kínozatik, 's az Igafság még sem szenved tsonkúlást.

Tekintsük már most azokat az ingadozó kétséges értelmü törvényeket, a' mellyek igazítást kívánnak.

Angliában egyy Törvény vala, melly meg-tiltotta a' két feleségü házasságokat. Egyy valaki el-vádoltatott hogy öt felesége vólna; 's minthogy a' törvény nem öt, hanem tsak két feleségről szól, a' Bírók betü szerént vevék a' Törvényt,

's büntetetlen maradt a' Vétkes. A' Törvénynek így kellett vala fel-tétetteti: a' ki egy feleségnél többet véizen, az így 's így büntettesék meg. — A' meg-nem határozott értelmű Törvények Angliában a' leg-nevettségesebb vissz-élésekre adtak alkalmatofságot. *)

A' világos értelmű Törvények el-há-
rítanak minden tekervényt mert azokat
betű szerént kelletik venni; ha pedig az
homályos és kétséges, kéntelen az a' sze-
rént ítélni akaró Bíró a' Törvény szabók
tzeljához vissz-terni, 's ekként az hel-
lyet

*) Múralt azt beszéli, hogy egy-valaki egy
rossz-akarójának el-vágta az orrát. Ezen tett
büntetést érdemle: mert a' test-tagok el-vágásá-
ra büntetés rendeltetett de ő azzal mentette
magát, hogy az a' mit ő el-vágott, nem test-
tag; 's a' Parlamentum azt végezte hogy en-
nekutánna az orr is a' test-tagok közzé számlál-
tassék.

lyet hogy a' tett vétésék ítélet alá, az-
zal tölti az időt hogy a' Törvény igaz
értelmét lelje-fel.

A' Prokatori tekervényesség leg-
kább a' Successio és a' Contractusok kö-
rül talál réft, mire nézve az ezen tzik-
kelyeket illető Törvényeknek igen vi-
gofaknak 's határozott értelműeknek kelte-
tik lenni. Ha az elmének egyéb munkái-
ban is akadozunk a' szókon és ki-fej-zé-
seken; mennél nagyobb kötelesség a Tör-
vény fe-jegyzéseiben minden szót, m-
nden ki-fejzést gondosan meg-fontolni!

A' Bírónak két keleptzét kell ki-ke-
rűlni igyekezni; egyik az *ajándék*; a'
máfik a' *meg-tévedés*. Az elsőtől önön
szíve, a' másodiktól a' Törvény ójja őt.
A' tiszta értelmű, félre nem magya-ázha-
tó Törvény leg-első eszköze erre; a' má-
sodik pedig a' törvényfűk előtt tartat-
t szokott prókatori védelemnek piperetlen

természetes volta. Jól teszi a' Bíró ha ezt a' másodikat úgy zabolázza, hogy a' Factum tsak e'ő-bezéltefsék, 's egynehány bizonyságok által bizonyítáfsék, mellynek végében egy rövid Recapitulatiónak helyt adhat.

Semmi fints veszedelmesebb mint azt meg-engedni hogy ékesen-szóló ember; a' ki ért az indulatok' serkentéséhez, előszóval adja-elő a' dolgot. Egygyllyetén Ügyész hatalmába keriti a' Bírók lelkeit, meg-rázza őket, 's egygyllyerre ragadja-el magával egygyllyütt. Így téveszti-el az érzés a' komoly Igazságot.

Lycurgus és Solon meg-tiltották a' szóval tett ügy védet; 's ha a' Demosthenes és Æschines Philippica 's a' korona eránt tartott Oratióiban ennek példáját leljük, és meg-kell emlékeznünk, hogy az nem az Areopagus, hanem a' Nép előtt tartatott; 's hogy a' Philippicák a'
ta-

tanátskozó, a' korona eránt tartott pedig a' demonstrativa nemébe tartoznak az illyetén Oratióknak.

A' Rómaiak az élő-fzóval tartott védekben nem voltak olly scrupulosufok, mint a' Görögök. Ciceronak minden védő Oratiói tellyefek az indulatok ébresztgetéfive. Sajnálom hogy ezt kell mondanom erről a' nagy emberől, de azt mutatja a' Cluentius mellett mondott Beszéde, hogy elébb az ellenkező részt védelmezte. A' Cluentius ügye nem látszik egészen igazságosnak; de Cicero azt még is megnyerte. Az ő remek munkája kétség kívül a' Fontéjus mellett tartott Beszéd. Ez által szabadult meg Fontéjus a' büntetéstől, mellyet úgy látszik megérdemlett. Mely visszavétel az, midőn az ékesen-fzólas Mágiáját a' legböltsebb törvények erejének elvételére fordítjuk!

Pruffzia ebben Görög Országának példáját követte; el-tiltá a' Véd beszédekből az ékefen szóias vezedelmes mesterségeit, mellyet Fő-Cancellariusá bőltseségének köszönhet, kinek egyenes szíve, mely látása 's fáradhatatlan munkássága a' Görög és Római Respublicáknak még akkor is nevet tsinálhatott volna, midőn ott a' nagy emberek leg-száporább számmal jelentek-meg.

Még egy dolog van, a' mellyet a' Törvény homályossága alá lehet számlálni, tuduillik a' felsőbb ítélő székekre való lépegetés. Akár a' helytelen törvény terheli azt a' felet, a' mellynek igaz ügye vagyon, akár a' Prókátorok igazságtalan 's fortélyos védelmezése, a' melly a' dolog igaz voltát bé-homályosítja, akár az el-únásig vontt hofzú folyamat, melly miatt a' szem a' dolog igaz fekvését el-yéti, mindenkor egyre megyen a' dolog. Egyik rendetlenség veszedelmefebb ugyan mint

mint egy máfik; de a' hol kell folyni valaminek, ott minden rendetlenséget illő el-törlni. Az a' mi a' Pernek sok időre terjedhetését segéli, az a' Gazdagnak kedves, a' szegényt pedig el-nyomja; mert módot enged amannak a' Pert egy ítélő székről másra appellálni, az El-enkező félt el-fárasztani, 's el-fojtani, úgy hogy utoljára maga marad az igazságtalan Perlekedő a' tsata mezején.

Hajdan Prűffziában egyper száz ez-tendőnél is tovább folyt-el. Még akkor is minekutánna egy ügyet öt ítélő-szék decidált, szabad vala a' meg-nem nyugodt félnek a' dolgot az Univerfitás elibe appellálni, 's a' Professorok az ítélő székek el-intézéseit szabad tetízések fzerént változtatták-el. Nyomorúlt embernek kellett annak lenni, a' ki öt Itélő tábián és egynehány Univerfitásnál nem talált árrába való le ki-isméretet. Most ezek a' rendetlenségek el-vannak törölve; a' Proces-

su-

sufokat a' harmadik Tribunal végképpen el-intézi, 's a' Bírók kötelesek a' leg-fő-vevényesebb pereket is esztendő alatt el-végezni.

Még azon Törvényekről kell szólnunk, a' mellyeknek szavaikban vagy értelmekben ellenkezés találtatik.

Ha a' Tartomány Törvényei nem ugyan egy könyvben talátnak-fel, lehetetlen hogy ellenkező törvények ne legyenek. Nem egy Törvény Szabóknak munkái lévén azok, és így nem ugyanazon egy planum fzerént készítetvén, nints meg-bennek a' mindenben annyira meg-kívántatott *Egység*.

Quintilianus ezen dolog felől az Oratorról írtt könyvében szól, 's látjuk a' Cicero Oratióiban hogy ő egy Törvényt ellenébe tézzen egy másiknak. Így találunk a' Frantzia Törvénykönyben majd
 olly

olly Rendeléseket a' mellyek a' Hugonot-
táknak kedveznek, majd megint olyakat,
a' mellyek őket üldözik. Az illyetén egy-
mással ellenkező Rendeléseket egybe-vetni
's ki-fej eni annál szükségesebb, mivel a'
Törvényeknek Majestását, (mert azt te-
fzi-fel felőlök minden, hogy bölts meg-
fontolás utan szabattak) semmi sem ala-
tsonyítja - meg annyira, mintha azokban
világos és kézzel fogható ellenkezések
vannak.

A' Duellumot tilalmazó Rendelés igaz-
ságos, bölts és szükséges Rendelés; de
nem vezet azon tzielhoz, a' mellyet a'
Fejedelmek általa el-érni kívánnak. Ezen
Parantsolatnál régibb Præjudiciumok ezt
minden erejétől meg-fosztják, 's úgy tet-
szik mintha a' helytelen velekedéshez
szokott világ titkosan öszve esküdt volna
ennek bátor által-hágására. A' meg-sér-
tett bet ületért való boffzú-állásnak hibás
de közönsegsé váltt ideája katzagja a'
ha-

határtalanul uralkodó Fejedelmek fenyegetését; 's ez a' Törvény egyedül a' legkegyetlenebb büntetés által tartattathatik fenn.

Azt az embert, a' kit egy garbon-tzás ember meg-bántott, füz-fa tökének tartja az egész világ, hanemha a' rajta tett piszkot meg-bántójának vérével moffale magáról; Ha az illyes meg-bántásért a' Nemes ágyból született ember kardot nem ránt, érdemetlennek tartatik arra hogy Neméfi elsőséggel éljen; ha pedig kardona, 's karddal nem vesz elégtételt magának, úgy gyalázattal kergettetik el a' Seregtől, 's Európának semmi némű Hatalmaságánál nem kap szolgálatot. Mit tsinájon hát az ilyen tsiklandós dologban a' szegény Meg-bántott? Engedelmeskedjen é a' Törvénynek, magán szenvedén meg a' gyalázatot? vagy inkább életét? vesse kotzkára nevének helyre állításáért.

En-

Ennek a' götsnek fel-oldásában leg-nehezebb, olly módot találni hogy a' Meg bántottaknak betsületek fenn-marad-hasson a' nélkül hogy a' törvényt azok által - hágják.

A' leg-hatalmasabb Királyok sem tudták ezen oktan szokást meg-gátolni. XIVdik Lajos, I. Friedrich és Friedrich Wilhelm igen kemény büntetést rendeltek ennek el-követőinek, 's még sem mehettek egyébre hanem hogy a' Duellum más nevet kapott 's azt Recontre-nek öfzvekapásnak mondották, az el-esett fzemélyek pedig olly fzin alatt mintha véletlenül múltak volna ki, hirtelen el-temetettek.

Míg Európának minden Fejedelmei é miatt egy Congressust nem tartanak, 's abban meg-nem egyyeznek, hogy, a' kik az ő parantsolatjoknak ki-hirdettetések után is baj-vivásra kelni mernek, azokat el-

el-törölhetetlen gyalázattal bélyegezik-meg; ha továbbá azt nem végezik-el, hogy az illetén gyilkosoknak Asylum sehol se adattassék; azok ellenben, a' kik másokat írással, szóval vagy tselekedettel meg-bántanak, érdemekhez képest meg-büntetteffenek, addig a' baj-vívásnak vége soha sem lesz.

Ne vádoljon engem senki azzal hogy az Abbée Saint-Pierre álmódosá'jai megszállottak. Nem látom által tellyefséggel miért ne leheffen a' meg-sértett betsület miatt pert indítani azon Bírók előtt, a' kik jószágainkért folyó pereinket intézik-el; — vagy miért ne lehetne a' Fejedelmeknek Congressust tartani egygy illetén az emberiség javára tzelzó dolog miatt, minekutánna olly fok haszontalan Congressufokat tartottak kevesebb érdemüek miatt.

Még

Még egyszer mondom, 's bátran mérfzlem állítani, hogy egyedül ez az ez egygy mód a' melyel azt a' veszedelmes szokáit lehet Európában el törteni, a' melly olly fok és olly hasznavehető embereknek vette el-életét.

Ezek azok az elmékedések, a' melyekie engemet a' Törvények vizsgá'ata vezérlett. Tsak Skizzet akartam festett kép helyett adni, 's félek, hogy, már ennyire is, igen ki van festve.

Végezetre úgy vélném hogy a' még vad Népnek kemény Törvényekre nagyon szüksége: a' szelid, tudományos, pallérozott Nemzetnek pedig lágyra.

Azt hinni, hogy az emberek egygyről egygyig ördögök, rajtok gyönyörködve önteni ki a' dühös boffzuállást, egygy meg-kábúltt faj hagymázi káprázolatja: azt hinni hogy az emberek egygyről

eggyig Angyalok, 's nékiek szabadon
erészteni a' zabolát, eggy igyáva Kapu-
tzinus álmodozása. Azt hinni hogy nem
eggyről eggyig jók, de eggyről eggyig
nem-is gonofzok; a' nemes tseleke-
deteket érdemek felett jutalmazni; a'
roffz tetteket vétségek alatt büntetni, a'
gyarlóságra szánakozva, 's mind jora,
mind rofzra, érző emberiséggel tekinteni,
olly tselekedet, a' mellynek követésére
minden józan elméjű embernek hajlani
kellene.

SZEPHALMY.

V.

V.

A' MÚSÁK ÉS ÁMOR.

Még gyermekkoromban verseket irkáltam,
 A' Parnasszus hegyén fel- 's alá sétáltam;
 Helicon' vizéből fokszor hörpentettem,
 'S Pegazufon ülvén repülni szerettem.
 Tsudáltam én gyakran a' kilentz Szüzeket,
 És akartam volna tsókolni mellyeket,
 De nem mérészlettem; féltem mindenektől,
 Szavaktól, szemektől, egész természetektől.
 Meg-tetfzettem nékik; hívtak simogatván
 'S tsókjaikkal gyenge ortzám nyomogatván.
 Bátorságot kaptam; lassan meg-szerettek,
 Midőn a' mellyeket tsókoltam, nevettek.
 Egy Fattyú járt köztök; nálam még kissebb
 vólt,

Mindenkor mosolygott, igen keveset szólt;
 Szép szagos rózsákat öfzve-szededetett,
 Terhes, de nem hozzú, lántzot kötözgetett,
 Nem vólt nyila; láttam kötetlen szemeit
 Láttam ürefs, fáklyát nem hordó kezeit,

Z z

Akkor

Akkor nem esmértem azt a' kis gyermeket, —
 Hányt ugyan ő reám tsábító szemeket, —
 De én vele szólni akkor szégyenlettem,
 Nagyobb gyermek lévén, Amort meg-vetettem.
 Tegnap a' nyilait reám igazgatta,
 Érzem, a' szívemet tsak-nem hasítgatta;
 Ha ruhámról atzél gomb nem függött volna,
 Talám szegény Jóska most eggyet sem szólna.
 Mikor én lattalak tegez nélkül jártál,
 Kendő nélkül, tudod, bátran kandikáltál :
 Most másképp' esmerlek! venni életemet
 Kivántad, de tetted sebefsé szívemet.
 Hát boffzút állsz, mivel akkor kevély voltam,
 Veled nem játszodtam, 's hozzád nem-is szoltam ?

Békélj-meg! a' Músák most szüzefségeket
 Féltik tőlem, 's azzal múló szépségeket.
 Ha te nem vezérled, Amor, gondoláfam
 Nem-is kén' olvasni ezen rossz írásom.

GRÓF D. . . JÓZSEF. *)

VI.

*) Pastores, hederæ crescentem ornate Poëtam,
 Arcades, invidia rumpantur ut ilia Codris!
 (SZÉPHALMY)

VI.

DIENESHEZ

Martialisból, szabadon.

Declamas belle, Causas agis, Attale, belle.

Mindent tudsz, Dienes, a' mint kérkedni szö-
káfod,

Tudsz nevetős tréfát bor ital közt szórni nap-
estig,

Tudsz hegedüt húzni, tudsz tántzot járni, ha
vonják,

Tudsz jól pergetni kotzkát, tudsz játszani kár-
tyát,

Tudsz futtatni lovat, 's vadat üzni kopókkal az
erdőn :

'S az mi leg-különösbb, módoffan tudsz mofolyog-
lyogni,

Sőt azon egy száddal ropogófan tudsz te ka-
tzagni.

Egy szóval noha te mindent jól tudsz; de, Ba-
rátom

Egyhez még nem tudsz : meg-sugjam é? femmi
sem illik.

A. J.

Z 3

VII.

VII.

ZWEY ODEN
 VON KLOPSTOCK.
 1) IHR TOD.

Schlaf sanft, Du Gröfste deines Stammes,
 Weil du die Menschlichste warst!

Das warst Du, und das gräbt die ernste
 Geschichte

Die Todtenrichterin, in ihre Felsen.

Oft wollt ich dich fingen, Die Leyer stand
 Klang von selbst in geliebterem Tone von
 Dir.

Ich liefs sie klingen. Denn, wie Du
 Alles was nicht edel war hafstest,

So hafst' ich

Bis auf ihren verlorensten Schein

Das schwindenste Wölkchen

Des Räucheraltars, die Schmeicheley.

Izt

VII.

K L O P S T O C K N A K

K É T Ó D Á J A .

I) A Z Ö H A L Á L A .

A ludj tsendefen, Te, leg-nagyobbika Tör-
zsöködnek,

Mert a' leg-fzelidebb valál! —

Az vóltál Te; 's azt véfi felöled szirtjeibe

A' Hólttak Itélője, az igaz Híftória.

Sokszor akartalak Téged énekleni. Kézf lantom
Magától zengett a' leg-kedvesebb hangokkal
Felöled.

Engedtem öt zengeni. Mert, valamint Te
Útáltad mind azt, a' mi nem vala magában
nemes

Ugy utálok én

A' leg-utólsó el-tünéséiglen

Enyészö felhőtskéjét

A' temjénezők' óltarának, a' Hízeltkedést.

Izt kann ich Dich fingen. Die Schlangenzunge
selbst

Dürfte nun von jenem Scheine nicht zischen.
Denn Du bist todt!

Aber ich habe geliebt: und vor Wehmuth
Sinket mir die Hand die Saiten herab.

Doch ein Laut der Götter - Sprache
Ein Flammenwort. Dein Sohn wird forschen
strebend

Ringend, dürstend, weinend vor Ehrbegier:
Ob er Dich erreichen könne?

Friedrich mag sein graues Haupt
Hinsenken in die Zukunft: ob von Ihm
Erreichung melden werde
Die Felsenschrift der Todtenrichterin?

Schlaf sanft, THERESIA! — Du schlafen?
Nein, denn du thust jezo Thaten
Welche noch menschlicher sind,
Belohnt durch sie, in höheren Welten!

Most már bátran énekelhetlek. A' kigyó-nyelv
 sem sziszegheti mostan

Felém az enyésző felhőt. Mert meg-hóltál :
 Ah! de szerettelek Tégedet, 's bánatomban
 kezem

Ajúlttan esik - el húrjaimról.

Eggy ifeni szózat hangját tehát

Eggy láng-szót : Fiad törekedve , viaskodva ,
 szomjan ,

El-öntve a' büszkeség könnyeitől , vizsgálja
 majd :

Ha téged el - érhet é ?

Elöre - nyújthatja Friedrich bizvást meg - öfzülte
 fejét

A' jövendőbe : ha Felöle

El - érést említend é

A' Hólttak' ítélőjének szirt-írása.

Aludj tsendefen THERESIA ! — Te alszol é ?

Nem ; Te most olly tetteket téfzeffz a' fentebb
 Világokon ,

Mellyek még szelidebbek ,

Meg-jutalmazva önnön - magok által !

Homályos az Originál! homályos a Fordítás! — Nem lehetne-e világosabb? — Igen; de el-vezti tömötségét, 's fenki sem fogja többé Klopstockénak esmerni. Láffuk hát egy kis Periphrasisban, és Minelliusi nótákkal.

IHR TOD. Kat' exochen nevezi Theresiát SIE-nek, mintha azt mondaná, hogy nints fenki az Affzonyi Nemben a' ki Theresiával eggkarba tétetethésék. — Ti, a' kiktől a' Termézet az elevenebb érzést meg-nem tagadta, érezzétek mit téfzen ez a' bátor példátlan *újság*.

PERIPHRAISIS. — Aludj tsendesen, Te legnagyobbika Törzsöködnek! Leg-nagyobbika, mondom! mert azon Te valál a' leg-szelídebb. Az vóltál te; 's azt véfi már, örök időkig el-tartandó szíkláiba a' hízelkedni nem tudó Hiftória, a' meg-hólttaknak részre nem hajló Itélője.

Sokszor akartalak Tégedet énekemmel magasztalni. Ditsöítésére kéz lantom önnön-magától zendült-meg a' leg-kedvesebb hangokkal. Nem szakasztám félbe zengését, mert valamint ő útált mindent a' mi jó nem vólt, úgy útálom én a' temjénezök óltarának leg-el-vék nyúltabb felhötskéjét is, a' hízelkedést,

Moſt

Moft már bátrabban magasztalhatlak, mert nem élsz! Az Irigység' kigyói szifzegése fem vádolhat most hízkelkedéffél engemet. Forróan tiszteletek én Téged mindenkor, 's imé lantom húrjairól ájálttan esnek-el kezeim bánatom miatt.

Tsak egyy lánggal lobogó szót tehát! tsak egyy Istenek befzedéhez hasonlító harsány szózatot: Fiad nemes büfzkeségének hevében sírás-ra fakadva, hírt - szomjúzva, gátláfokkal törekedve, viaskodva fog próbát tenni, ha Tégedet elérhet é?

Tekintsen-bé az ösz fejü Friedrich a' jövendő idökre, ha a' Hólttaknak Itélöje, a' meg-nem vesztegethető Híftória, azt mondja é felöle, hogy Téged el-ért.

Aludj tsendefen THERESIA. — Álom lehetne é mostani lételed? Nem; Te most a' jobb Világokon még szelídebb, még jól-tévöbb, még nemefebb tetteket követfsz - el; 's a' leg-édefebb jutalmat leled azoknak el-követéfeiben.

VIII.

II.) C I D L I.

Im Frühlingschatten fand ich sie.
Da band ich sie mit Rosenketten.
Sie fühlt es nicht und schlummerte.
Ich sah sie an. Mein Leben hieng
Mit diesem Blick an ihrem Leben
Ich fühlt es wohl und wußt es nicht.

Doch lispelt ich ihr sprachlos zu,
Und rauschte mit den Rosenbändern.
Da wachte sie vom Schlummer auf.
Sie sah mich an. Ihr Leben hieng.
Mit diesem Blick an meinem Leben.
Und um uns ward Elysiun.

VIII.

II.) C S I D L I.

Tavaszi árnyékban leltem őt,
 'S rózsá - kötéssel kötém - meg.
 Nem érzette 's puhán aludt.
 Rám néztem; 's egy tekintetemmel
 Életem életén függött.
 Jól érzém azt: de nem tudám.

Laffan futtogtam mellette,
 'S zörgettem rózsá kötelem'.
 Akkor fel-ébredt álmából.
 Rám nézett; 's egy tekintetével
 Élete éltemen függött —
 'S Elysium lett körülünk.

„Hát ennek a' Paraphrasisa? „ -- --

O Barátom, ha azt szívedben nem leled-fel, kérd attól a' bődög Ifjútól, a' ki kedvesének első meg-látásakor, szemeiknek első öszve-ütkezésében érzette hogy fzerettetik, érzette hogy im ez az, a' *kit rég-ólta keresek!* „ O die ich suchte, und — fand! „ a' mint Klopstock mondja egygy más Ódája' utolsó sorában.

KAZINCZY.

IX.

ERZSÉBETHNEK.

NEVE NAPJÁRA. *)

Erzsébet! ha neved nyárban esett volna,
 Ságárrival a' Nap néked meg-hódolna;
 Örökre derülne Egernek tájéka,
 Új fénybe borúlna Erzsébeth' hajléka.
 Most, midőn el-hagyta előbbi járását,
 'S Nyilas jegye felé vette útazását,
 Mást nem tehet, hanem a' telet enyhíti,
 'S a' mennyire lehet napodat szépíti. —
 Ó ha én Nap vólnék! téli karikámat
 El-mellőzvé, futnám tavaszi pályámat;
 Városunkra vidám világot hintenék,

Tsen-

*) Nyomorúltt Név-nap köszöntök, dongó
 Rhythmisták, mit mondatok ennek a' szép da-
 rabnak olvasása után? El-sárgúltok! O némül-
 jatok-meg már valaha! vagy, ha lehet, köves-
 sétek ezt a' kedves Poétát.

SZÉPHALMY.

Tsendes lak-helyjéde öröm-fényt öntenék.
Ablakodon által sugárom bé-hatna,
Játfodozva majd itt, majd amott múltatna.
Majd szemeid tüzét, majd rózsfa színedet
Tsókolná, 's azonban meg-lopna kebledet,
'S enyelgene, miglen a' nap-est' el-jőne,
'S Utolsó fugárom a' szívedre löne. —

D. . . .

X.

EGYNEHÁNY FABULÁK.

Rész szerént szabadon fordítva, rész
szerént. Eredetiek.

(1)

A' MEZEI PRÜTSÖK.

la Fontaine után.

Nyáron által egy Prütskötske
Énekelt meg-szünés nélkül ;

A' mord tél bé-lép azonban ,

Hát nints femmi takarmányja

A' szegény kis Muzfikásnak ,

Mellyel télben tengődhetne.

Mit tsináljon? Ő koldúlni

Szégyenl menni : de meg-halni

Sem akarna nyomorúlttan.

Gondolkodik : El-megy' végre

A' Hangyához költsön kérni ,

'S esküvéffel meg - ígéri

Hogy meg-adja jövő nyáron

II. Kötet.

A a

A'

A' költsönt intereírsével.
 Hogy a' Hangya költsön adjon
 Az ő - néki nem szokáfa :
 Melly hibái közt leg-kiffebb.
 Mondja hát rémitő szóval
 A' fzegény költsön - kérőnek :
 Mit tsináltál te a' nyáron
 Mikor én éléft gyüjtöttem,
 'S még az éjt is nappá tettem ?

Felel amaz félénk hanggal :
 Én meg-vallom fzegyenemre
 Éjjel - nappal énekeltem.

„ Éjjel - nappal énekeltél ?
 „ Most hát kérlek noííza tántzolj ! „

(2)

A' B É K Á R Ó L.

La Fontaint fjabadon követve.

Egy szép kövér Ökröt látván a' béka,
 Be szép Ökör ! mondá Nénjeinek ;
 Be fzíveimből fzeretnék illy nagy lenni !
 E' fzők után kezdé magát fel-fújni,

'S a' mint feszült hólyágzó bőre ,
 Nőtt é nagyot ? kevélyen kérdező.
 Mondják hogy *Nem* ; -- „ Hát most ? „ -- *Még*
most sem.

„ Most nézzetek-meg jól ! „ -- *Tsak béka vagy*
még most is ,

'S *tanátslanánk* hogy *el-ne rontsd magad'*.

De nem adván hitelt a' büszke béka
 Addig fújta magát míg meg-fakadt.

'S a' mint pukkant , ki - omla béle.

* * *

Igy jár a' ki forsán felyül héjáz.

Most már fok Gróf merő Hertzegi pompát üz ,

'S minden Kis-Úr komornyíkokra vagy ;

A' Burgerség pedig úgy él mint egy fő-ember.

Még a' paraszt Menyetskék-is most már

Módin kapók. -- Nem tarthat ez foká !

Oh be-szentül mondták a' Régiek :

Addig nyújtózz a' meddig lepled ér !

(3)

A' RÓKARÓL és A' HOLLÓRÓL.

Egy éh Holló lopott egykor egy darab
 fajtot ,

A' mellyel egy nagy fára száll.

A a 2

Fg

Felettébb éhes vólt folyt szájából a' nyál;
 Midőn egy vándorló Rókát is arra hajtott
 A' Szerentse vagy Szerentsétlenség.
 Ha éh vólt a' Holló, ez is éh vólt ám még! --
 Hogy szárnya nints tsak aztat bánta,
 Mert éh gyomrának szánta
 Mindjárt a' fajtotskát mihelyt a' fához ért.
 Hogy azt azért
 Gyomrába tsalja-bé minden fortélyt meg-hány,
 'S illy szókra fakad végre ki:

E' szép Madárhoz képeft a' Páva mi?
 'S mi a' leg-festettbb Publikány? *)
 Ám tartsa szépnek más a' zöldet, sárgát, kéket;
 Ám légyen szép a' ponceau **) 's karmazsin,
 Tsak parafzt ízlésük betsülik a' festéket;
 Az én szemem előtt leg-szebb a' holló-szin.
 Én a' hízelkedéft nem szoktam. -- Phoenix
 vólnál
 Ha még é mellet szépen szólnál!

Ha

*) A' Madarak között leg-elevenebb színeik
 vagynak a' Publikánoknak, 's némellyikében
 az itt elő-fzámláltt színek fel-találatnak.

**) Ponceau, veres mák virág, másképpen
 király-szin.

Itt a' bolond Madár akarta
 Mutatni gyöngy szavát! de ki-tsöfzék a' fajt,
 'S azt tsak-hamar a' Róka fel-kaparta.
 Az el-bámúltt Holló nézi 's nagyot sohajt.
 De nem gondolt azzal a' Róka hogy sohajtott,
 Sőt ilyen tsúfot üz: Tudd-meg azt jó Madár
 Hogy a' hízelkedés illy jutalommal jár,
 Úgy é hogy tsak meg-ért e' letzkém egy kis
 fajtot?

* * *

Az emberek közt is be fok van illy
 tsalóka

Róka! —

(4)

I. MÁTYÁS KIRÁLYNAK HÁROM RESTJEL

Egy régi szó-beszéd szerént.

Helyes mondás a' Rest tsak földnek terhe
 Szép példát ad erről egy hajdani Regé. *)

A a 3

Má-

*) Az illyen forma Mesétskéket Regének ne-
 vezik a' Régiek. -- *Jegyzése a' Poétának.* — —
 Lásd az 1. Darab. 382dik oldalát.

Mátyás Király, mint tréfán kapdosó,
Múlattságból hízlalt egy házban három Restet.
Egykor a' ház rörténetből ki-gyúl. --
„Jaj ég a' ház! „fikólt az egyik Rest.
Felel a' másika: „ki-hordat a' Király
Ha kellünk nékie! „ -- A' harmadik haraggal:
„Hogy nem restelt a' szátok szólni! „ —
Mint ment-ki a' dolog? -- A' három Rest ott
égett.

* * *

O be fok van még most is ilyen rest,
Ki aztat várja tsak fel-tátott szájjal
Hogy sült galamb repüljön abba bé!

(5)

A' TORMÁBA ESETT FÉREG.

Egy tormához szokott féregnek a' tormája
Utolsó fogytán volt.

Azt látván egy szomszéd, de mással élő féreg,
Ki akkor éppen egy diót martzongatott,
Meg-kínálá hogy abból enne.

Nem én! nem én! felel amaz
Boffzankodó haraggal;
Nékem nem kell a' te diód,

Az

Az Isten mentsen - meg,
 Én inkább meg-halok, de még sem rágok mást
 Tormán kívűk.

E' szók után indúlt mindjárt tormát ke-
 resni

'S mind addig tsúfzott máfzott,
 Míg végre újobban tormára'kaphatott.
 Akkor nagyot fohajt 's így szól:
 Tsak nints több, ilyen jó gyökér! --
 Innen szoktuk azt már köz-szóba' mondani:
 Szint olyan mint a' torma-féreg.

* * *

Ez a' letzke néktek szól, kik mindenkor
 tsak a' régi

Ó szokást dítseritek, 's minden jobbnak ellen-
 ségi

Vagytok, mert a' bal ítélet bennetek meg-rög-
 zött már;

'S a' kakukkal azt tartjátok ti vagytok leg-szebb
 madár.

Sokszor látjátok mi jobb, sőt sokszor helyben
 hagyjátok

Azt a' jobbat, de mivel nem követte Nagy-
 Apátok,

Igy szóltok: ez élet módja még Apámról szal-
lott rám,
'S mi bajom volt? de miért is lennék bötsebb
mint Apám?

Nem versfengek: fokban illik az igaz hív
Maradéknak

Nagy Atyjoknak nyomdokát el-nem hagyni, 's
szent szándéknak

Tartom, ha azt tsak a' jóba' 's nem a' roffzba'
követik;

De ha ök meg-általkodva, a' mi jobb azt meg-
vetik;

Már e' fzem szúró makattság, 's már nem dí-
tsérni való;

Mert a' roffz mindég tsak roffz leffz, úgy a' jó
is mindég jó.

GRÓF Id. RÁDAY GEDEON.

XL.

B Ú S L A K Ö D Á S.

Mit kínozóđ újra Lelkemet
 Bujtogatva tsúfolván?
 'S mi kiztet örülni engemet
 Búm' szünni parantsolván?
 Holott tsak az is elég kín nékem,
 Hogy van szív, mellyet az én énekem
 Nem tehet a' búban társává,
 Szívemhez hasonlóva.

Rozzat nem akarni senkinek
 Tudom, köteles vagyok;
 De irigye vagyok kedvinek
 Valakik olyan Nagyok,
 Hogy minden szomorú történetet
 Mint a' mi másképpen nem lehetett,
 'S mint szokott terhet, úgy vifelnék,
 Rá sem igen ügyelnek.

Minden szomorú körülöttem,
 Tsak ember társam örül;
 Ég - föld gyászba rémlik előttem

A a 5

Refz-

Refzketés fogott körül ;
 Végzéfim , a' mellyek rettentenek ,
 Mint nagy kö fejem felett függenek ,
 Új új gyöttelemeire készítnek ,
 Új ütéffel rémítnek .

Hogy vagytok vidám indulatok ?

Hol ? hova költöztetek
 Jertek elő ; a' mit fíratok
 Hadd kérdezem tőletek ;
 Mert szívem hogy vérzik tsak azt érzi ,
 De fzegényt azt sem tudja : mi vérzi ?
 'S a' közt , a' mi enyhít és éget .
 Nem tehet külömbiséget .

A' bódogság' tetején ültem ,
 Szerentse fíja vóltam ;
 Mig még a' búban is örültem
 A' gonddal sem gondoltam .
 A' fok jó miként vált fok roffzá ? im !
 El-múltak fzerentséfebb óráim --
 Oh ! adj ama bódog Angyalom --
 Nak , egyg órát fíralom ! --

Tégy egyg probát bódog Sors ! velem ,
 Adj-meg mindent kedvemre ,

Ott

Ott is , már előre képzelem
 Mi esik nehezemre.
 Mint a' ki a' méztől tsömört kapott ;
 Irtózik ha édesbe harapott ,
 Szívemnek is így ellensége
 Az öröm' édesége.

Hord-elő hát Furiáidat

Te bánatok' Istene!
 Tsattogasd tüzes korbátsidat
 Hátamon Tisiphone !
 Ez talám kefervemen változtat :
 Oh nem ; lám hiszen ez is irtóztat.
 Egek ! ki tud hát meg-kérlelni ,
 Ki bajomra felelni ?

Senki sem ; ez úgy van intézve ,
 Úgy akarják végzém ,
 Hogy terhemet terhkel tetézve
 Le-nyomják szenvedésem
 Addig járja szívemet a' méreg ,
 'S mind beljebb furja magát a' féreg ,
 Míg örök el-szenderedésem
 Meg-szünteti érzésem.

De lehet é ily tsudálatos

Neme is a' Halálnak,

Hogy a' vér 's szív, eggy útálatos,

Méreg táskává válnak?

'S a' lelket gyötörvén míg érzök,

Mikor már érzéseik nintsenek,

Rettenetes útra készítik,

Ki - menni kényszerítik.

Szüntesd Lelkem! a' keserveket,

Légy Ura Te-magadnak,

Felejtsd a' rémitő képeket

Kiket érzéfid adnak;

Hogy mikor itt hagyod por testedet,

Ez a' vád ne gyötörjön tégedet,

Hogy szolgádnak nem parantsoltál,

'S e' tömlötzben rab vóltál. --

HORVÁTH.

Én pedig ez ifzonyú déli hőségbe' nyomozlak,
'S hallgatom a' mezei prütskők mint tsörgenek
együtt.

Vallyon nem vala é nékem jobb türni ha-
ragját

'S büfzke keménységét Ilonának? nem de Do-
rottyát

Ő noha naptól sültt, noha tejnél vagy te fe-
jérett? --

Ó gyönyörű Lyányzó, magadat színedbe ne
hidd-el!

Liliomid le fzedi az idő, 's maradol tsupa
kóró!

Nints bötsöm úgy látom, nem kérdeed azon-
ba' ki legyek?

Melly gazdag nyájból, 's bö pintzém melly tele-
téjjel?

E' terepély hegyeket máffzák juhaim ezenként
'S nem fogy-el az új [tél nálam fem nyárba';
fé' télbe'.

Énekes is vagyok én; de leg-inkább Zrínyi ke-
ferves

Énekeit dallom, a' mellyeket a' Drávánál

Irt iffjantan, amaz kozzad feneségbe' hasonló,

'S

'S minden tigrisnél könyörületlenbb Violának.
 Ofztán nem vagyok én otsmány is; tsak mi-
 napában
 Nézem a' Balatonba' magam, 's ha nem tsale
 képpen,
 Biróságod alatt sem félek szép Dieneftől.)

Oh bár tsak egyfzer próbálnád, melly
 gyönyörűség
 Vólna velem, mezei alatsony kunyhókba' la-
 kozni
 'S szarvafokat löni, 's zöld paftra vezérleni
 nyáját!
 A' ligetek közt ott Pánt sípba' követni ta-
 nálnád.

Pán szerkefzte leg-elsöben több sípokat öfzve,
 Pán vífeli gondját juhainknak 's Páfztorainknak.
 Óh te is a' síptól ne kéméljed ajakotskád,
 Mit nem adna ma is Albert ha sípra tanít-
 nám?

Van ugyan-is nékem hét nádból öfzve-ragasztott
 Sípom, mellyet adott Kelemen, 's így szóla
 halála

Oráján: Nálad vagyon ez most másodikánál.
 Így szólott Kelemen; irigylé balgatag Albert.
 E' mellett két szép özetskét fogtam az erdön.

Eggy

Eggy fivatag völgyben, 's akarám számodra
nevelni :

Hátoknak most is tarkás még szőre fejjérel,
'S két juhnek a' tölgyét fonnyasztják ök ki na-
ponként.

Kéreti már régen Margit 's el-is vízfi Margit
Mert látom bűdösök nálad minden adományim.

Oh! jövel oh gyönyörű Lyányzó: néked
feregestül

Im vízfi a' Lyánykák jól fel-töltött kofarakban
A' fok liliumot, kik közt a' szebbike Judith
Sárgáló violát, 's tellyes pipatsot maga szaggat,
Mellyhez köt narcist, köt illatozó tuba-rósát :
Szedd majoránnát - is, 's több szagló füveket
öfzve,

'S ha valamelly halaványbb tulipánnyal töldja-ki
színét.

Én pedig a' fákon választva szedék piros almát.
Lefzen gesztenye is, ez előtt Ilonám tsemegéje,
Szilva fe' fog hibázni, 's ezen Körtvély sem
utólsó.

Tégedet is myrtus, 's te veled egyetembe' bo-
roftyánt

Szaggatok: illatotok nyájaffabb öfzve-vegyülve.

Pufk-

Pufztai vagy Demeter! adományod meg-
veti Rófi

És ha ajándékkal kell győzni, ki győzi-meg
Ambrust

Im' magamat rontám nyomorúlttsak: az éfza-
ki szél sem

Pufztitá legelő pástom még így ki virágból;
Míg szedetém a' vad-kanok is mind őszve-za-
varták

Szép forrásaimat: kit futsz oh! ostoba, kit futsz?
Im az Istenek is lakták régenten az Erdőt,
Lakta Paris maga-is: Pallás hadd tartsa magá-
nak

Kö-falait; nekünk legyenek kedvessek az erdők.

Kergeti a' farkast az Orofzlán, a' pedig
ismét

Kergeti a' ketskét, a' nyalánk ketske vízontag
A' ki virágzott galyt (a) keresi 's a' gyenge
zanótot;

Én Demeter Rófit: kit-kit vezet a' maga kényje.

Nézd, nézd tulkaid is az ekéket már ha-
za hozták

(a) Tudnillik, a' virágokat.

A' nap is árnyékát jóval hozzabrá botsátja,
 Még is a' Szerelem engem lángokba lobogtat.
 Szüntelenül: de határt vallyon ki szab a' szere-
 lemnek

Ó Demeter! Demeter! hogy hogy vesztéd eszed
 így - el,

Im rest! még most is metfzetlenek a' kalibádnál
 Veffzei szölődnek: mozdíts kérlek valamitskét
 Dolgaidon, leg - alább kösd kákád öszve szi-
 ronnyal

Kapfz még szebb szeretöt, ha Személyed Rófi
 tsömörli. *)

GRÓF Id. RÁDAY GEDEON.

XIII.

*) A' már ki-adott két Ecclogákon kívül
 még három Ecclogája van Virgiliusnak így meg-
 magyarosítva általam, úgymint: *Dic mihi Da-*
moeta -- Pastorum Musam, és *Si celides Musae*
 melly utolsó egészen MÁRIA THERESIÁNkra
 van alkalmaztatva, valamint a' többiben is van
 emlékezet Róla, minthogy mindenikét még éle-
 tében írtam,

XIII.

K É T V É N U S.

'S KÜLÖMBÖZŐ KÉT FIJOK.

Két Vénust tartott hajdan a' Régi-időség,
Mennyeinek hívták a' szebbet, 's vólt fia
ennek

A' Szeretet, a' szent Szeretet, melly egygyüve
forraft

Két egyenes szívet, mikor a' szépek feregéből
Választat valamelly Leánykát Ház - Dífznak
örökre;

'S Lelkeiket egynek olvasztván mennyei tüzzel,
Egy szív, 's egy akarat, lészzen tsak e' gyö-
nyörü Pár.

A' máfik Vénus sem vólt rút képre; de
rút vólt

Erkölsre, 's minden feslettségekbe merülő,
'S fertelmességgel tellyes: a' Fattya is éppen
Szint olyan valamint maga ő; Hívjuk Szere-
lemnek

B b s

Mi

Mi Magyarok magyarul: 's e' névbe különböz
amattól:

E' szanafzért lödöz tzél nélkül a' mibe
botlik,

'S nem néz femmire is, tsak töltheffe heve
kedvét,

A' szép 's rút mind egyy, tsak töltheffe heve
kedvét:

E' tett fok derekas Ifjat jóbúl ki-kapóvá,

E' tett fok tífztes Affzonyt kurvának idövel;

A' nyalánk Jupitert e' változtatta bikává;

'S búja Pasiphaet ez zárattatta tehénbe.

Hallgafs fzüz Múzsám 's örökös leplekbe fe-
dezd-el

Ez ifzonyuságot, 's többször ne hozz illyet
elő is.

Oh bóldog! bóldog! ki tudod 's példákba'
tanúltad,

A' fzeretet, 's fzerelem egymástól mikbe kü-
lömböz,

'S a' hív fzeretetet válafztottad Vezetődnek.

Oh! de bezeg vagyon é már most illy em-
beri Nem még?

Mi

Mi Magyarok voltunk hajdant illyek: 's mi ne-
veztük.

(Mellyről más Nemzet nem tud (a)) két névvel
az Amort,

'S azzal, hogy fokban különözzenek azt ki-je-
lenténk,

Ah firalom! édes Eleinktől melly tova fajzánk,

Már a' mostaniak mind kettöt öfzve-zavarták,

'S a' fzent Szeretetet, a' mosdatlan Szerelemmel

Majd tsak nem egyé tették: Isten miket ér-
tünk!

A. J.

(a) A' Magyaron kívül, egy Nemzet sem
külömbözteti-meg, a' Szeretetet a' Szerelemtől.

XIV.

PHYLLIS, AMOR, VÉNUS.

Francesco de Lemene után.

Phyllis. Ó melly gyönyörű almát hagyfz lát-
nom, Amor! Kitől kaptad azt?

Amor. Az Anyámtól, ő pedig egy Juhásztól
kapta az Idoi erdőkben, azért hogy
más Isteneket a' szépségen lévő ve-
télkedésben meg-előzött.

Phyllis. Igen, igen szép alma!

Amor. Néked ajándékozom,

Phyllis. De mit fog Vénus mondani, ha ezt a'
szép ajándékot el-vefzem? Né, né,
éppen most jön.

Amor. Szaporán, dugd-el,

Phyllis. A' kebelembe dugom, hogy a' szívem-
hez közel legyen.

Venus. 'S megint rád akadtam, Amor? Felelj,
hol az arany almám?

Amor. Nem tudom?

Venus

Venus. Nem, nem, ne tagadd, tudom én hogy nálad van.

Amor. Haljak-meg ha nálam van.

Venus. Ne! (pofon üti)

Phyllis. Jaj nékem! mit csinálsz?

Venus. Ne még egyet (ismét pofon üti)

Amor. Ahi, ahi!

Phyllis. Ah Venus ne bántsod kérlek! Im itt az almád.

Venus. Ki adta azt néked?

Phyllis. Éppen az elébb adta nékem Amor.

Venus. He, te hazugotska! de mond-meg miért adtad néki? 's tőlem lopni-el! szólj, ne sírj, mond-meg.

Amor. Azért, hogy nékem Phyllis szebbnek látszik, mint Te.

Venus. 'S még azt kell hallanom, hogy egy halandó szépség szebb nálamnál? Phyllis szebb mint én? mond-meg, miért volna ő szebb, mint én?

Amor. Azt meg - nem mondom!

Venus. Mond-ki, mitől félsz?

Amor. A' pofon tsapáftól.

Venus. Mond-ki, ne félj; miért nem látzom olly szépnek mint ő?

Amor. Nem akarnám. . .

Venus. Végezd szaporán, vagy —

Amor. Te vagy olly szép mint ő; de már
annak rég az ideje, hogy Te szép
vagy.

IVÁNKAY VITÉZ.

XV.

AZ ÉN KÍVÁNSÁGOM.

Anacreonnak 15dik Dala.

Gígesre semmi gondom,
 Leg-kintsefebb Királyra!
 Bennem se semmi vágyás
 Sem Urakra nints irigység,
 Nekem kenetre gondom,
 Hogy az szakállam öntse.
 Nekem ma Rózsa gondom,
 Hogy az fejem kerítse.
 Fő gondom a' *Ma* nékem,
 A' *hőlnapot* ki tudja?
 A' míg tehát napod szép
 Játékot üzz, igyál bort,
 Bacchusnak azzal áldozz,
 Ne talám jön egy betegség
 'S többet nem enged innod.

FÖLDI.

XVI.

VIZ, SZÉL, BETSÜLET.

Eggy Mese.

Még gyermek létemben hallám e' szép mesét;
Egykor a' Viz, 's a' Szél, 's a' Be-
tsület

Bújokást kezdtek játszani.

Elsőben is el-bújt a' Viz;
De tsak hamar reá akadtanak
A' mélyebb völgyek közt.

El-bújt ofztán a' Szél;
De ötet sem kellett igen foká keresni,
Mert meg-lelék a' hegy tetők ormán.

Már a' bújás fora vólt a' Betsületen;
De ő elébb,
Illy szókkal szóllítá játékos társait
Halljátok-meg: Ha egyszer én el-bújok
Engem senki többé sehol fel nem talál.

Ebből

* * *

Ebből foly, illy tanúság,
Leg-féltöbb kints a' Betsület;
Ha egyszer azt el-vezted,
Mindent el-veztetél.

GRÓF Id. RÁDAY GEDEON.

XVII.

IDEGEN SZÉPSÉG.

Vegyed, vigyed, te Szentelen! lakirozott
pofádat!

Vakold magad', 's kenőtseid' képedre patsma-
goljad!

Veres hajad porozd-be jól, 's borítsd-be nagy
szitáddal;

Ne hogy, ha tám tüzet vetend, Szomszédodat
ki-gyúlytsa. *)

Hos-

*) *Ki-gyúlytsa*, e' helyett: *ki-gyűjtsa*. Így javasolta ugyan ez a' Grammaticusunk a' Komáromi Tárfaknak hogy *Gyűjteményeket Gyűlyteményeknek* írják, minthogy az e' gyökértől: *gyűlök*, jön. Itéletem szerént hibásan; mert a' *gyűlők*től nem *gyűlytemény*, hanem *gyülemény* jön; úgy éppen mint a' *Gyűjtemény* ettől a' gyökértől *gyűjtök*. — A' Komáromi Tárfak kéntelenek valának a' *Gyűlyteményt Gyűjteménnyé* változtatni, mert azt FÖLDI után és Ő utánnok *Gyűlyteménynek* fenki sem olvasta. (Kazinczy)

Heffzú nyakad takarja gyöngy, miként üveg
ragyogjon

Ki-mangorolva homlokod, felyembe talpig öltözz.

Te türhetetlen illatod fedezzd szagos vizékkel,
Mellyed felfzítsd, sovány farod' nevelje nagy
far-abronts.

Miért erőlteted magad, hogy a' mi nints mutaffad?

Mi háfzna fok kenőtseid' 's vakolgatáfaidnak?

Mi háfzna fok le-tsorgatott szagoskodó vizednek?

Se' tettetett szemöldököd, fe' carminod, fe
gyöngyöd

Sem érteked' felyül-haladtt ruházatom nem illik
Ruházzd magadra Bengalát, feredj szagos vizekben,

Aranyba, gyöngybe fűzzd magad: szép az,
de nem te vagy szép.

Sem a' mi nints magadnak azt nem adhatod-meg ezzel,

Sem a' mi van, de nem derék, el-nem feded hibáit.

Fa kép maradsz, ha el-veted, 's tsak a' vagy a'
ki vóltál.

Rút a' mi rút ezekkel is. Szép a' mi szép
tsak úgy is

Ha fzer-felett nem ékesül. Bársony nyereg sza-
máron

Az éktelen tsinosgatás. — Kerek beszéd 's
igaz szó

Hij'ba ferdik a' Rigó, nem lefiz belőle Hat-
tyú!

D. FÖLDI.

XVIII.

ERKÖLTSI TÖRVÉNYEK.

Szereffed az Istent, mint leg-főbb Alkotót,
 Az egész Világnak önként lételt adót;
 Életedben néki híven imádkozzál,

Rajta kívül másnak soha ne áldozzál.

A' jó-tételekben gyors 's szorgalmatos légy;
 Vigyázz hogy soha-is semmi rosszat ne tégy.

A' Jóságot betsüld csak önnön-magáért;
 Útálj minden rútat maga rútságáért.

Jutalom 's félelem 'bűn' következése
 'S az ártatlanságnak lett le-vetkezése:

Ha csak azért vagy jó, hogy büntetéstől félsz,
 Úgy már csak magadnak, 's nem az Isten-
 nek élsz.

A' Jóság magában már elég jutalom,
 Mert a' végző vége örökös nyugalom,

A' félelem szolgák, 's nem fiak vezére
 Ez bilints, nem illő Szabadok kezére,

Bóldog ki Istenét szerezve tiszteli,
 Szabad szíve rossz helytt mert jóval van
 teli;

Iga-

Igazán Isteni tiszteletet a' téfz ,
 Kiben csak jót venni törekedik az éfz.
 Az emberi Nyelvek bár mint befzéljenek,
 Ne gondolj azokkal, jót, vagy roffzt vél-
 jenek

Felöled: nem az az ember élte' fava ,
 Nem az e' Világnak valóságos java.
 Dolgaid mert folytasd ámbár vigyázással ,
 Kötelességedben ne élj hibázással,
 Sokszor még is érhet a' jó helyett roffz hír,
 Mert a' bársonyra-is rá tseppenhet a' zsír.
 Kormányja éltednek az Isten' félelme
 Lévéen, melletted leffz mindég szent védelme,
 Mert a' ki reményjét ő benne helyhezti,
 Végső szereztését soha el-nem veszti.
 Órizd inkább Lelked világi nevednél
 Ez leg-féltöb kintsed lévéen mindenednél;
 Olly tisztán tartsad azt, hogy ha visszakeri ,
 Az, a' ki adta vólt Menny legyen a' béri.
 Sok emberek között élvéen é világot,
 Tövis-kóró közzé ne-hintsd a' virágot:
 Ne véttsél senkinek; de abban szemes légy
 Szoros barátsági köteft hogy kivel tégy.
 Illendően betsüld a' jókat, 's szereffed,
 Sajnáld az ügyetlen gyengét, 's meg ne-
 vessed:

Meg-

Meg-útálni embert, embernek nem lehet,
 Szánja Sorsát, ha más jót véle nem tehet.

Mert vedd gondolóra, 's szálljál a' szívedbe,
 Másnál ha elmésb vagy; a' te értékedbe'
 Vólt é helyheztetve hogy ollyanná lettél?

Ingyen kegyelemből a' ki mindent vettél.
 Előre nézz, 's vigyázz, midőn nagyobbakkal
 Befzélfsz; szólj elmésen hozzád hasonlók-
 kal;

Egyenes hűséget vífelj barátodhoz,
 'S fzelídséget kitsiny', nagyhoz, 's nyom-
 mattakhoz.

Saját Királyodat 's földed' fejedelmét,
 Mint kedves Hazádnak egyik fő védelmét
 Tiszteljed, 's szerezted fedhetetlen szívvvel,
 Hazafihoz illő indulattal, hívvel.

El-aléltt nyomorgó, 'sínlő szegényeket,
 Mint te fajátidat segítsed ezeket.

Tsak magadért éppen ne légy teremtetve,
 Éljen más is, töled elevenítetve.

Kettős szívet ne tarts színészség nélkül élj,
 A' színes baráttól mint a' büntől úgy félj,
 A' szád meg-eggyező légyen a' szíveddel
 Szavaidat soha ne-pótold hiteddel,
 El-kerüld szemefen az ollyan helyeket
 Remitőüeknek, hívnak a' mellyeket,

Sok ártatlan Lelkek kik miatt veszttek már
 Ottan múlatozni következhető kár.
 Légyen egy fő gondod földi szegényekre,
 Náladnál nyomottabb forsú emberekre.
 Boldogítsad őket minden javaiddal,
 'S ne keferítsed-meg sértő szavaiddal.
 Ez mindenik néked Atyádfia 's Véred,
 Testvéred, 's barátod: ha annak esméred.
 Esmérd annak, érte örök jutalom ér,
 Mulandó az tőled, a' miből ő részt kér.
 Te hozzád be-térő útaxot 's idegent
 Láfs baráti szívvel, tégy véle jót mindent,
 Házadnál olly betségben légyen ő személye,
 Idegen helyt lenni magát hogy ne-vélje.
 El-kerülj zürzavart, 's háborúságokat,
 Mint hozzád nem illő alatsónyságokat
 A' józan elmével ezck ellenkeznek,
 'S Eggy jól-rendeltt szívbe foza nem fér-
 keznek.
 Kerülj minden józan elmét rontó férget
 Mint elmét epezető, 's Lelket vesztő mér-
 get,
 Ne igyekezz lenni foza mást boffzantó,
 Atyafi 's baráti köteleket bontó.
 Rendeld szolgaidnak Sorsát türhetővé,
 Köfzönd hogy ő tiéd, nem te vagy az övé;
 A'

A' szomorú eset okozta ezeket,
 Emberek szolgálják hogy az embereket.
 Neked ha hogy Lyányod, avagy fiad léfzen,
 A' bölts Isten azok Atyjokká ha téfzen,
 Örülj; de refzkesd is e' kötelefséget
 Mint nagy számadásra vonfzó kezefséget,
 Dolog a' Lyányokat 's fiakat nevelni,
 Ember-korra gyenge-vóltokból emelni,
 Addig pedig Atyjok a' szám-adó fzolga,
 Ki ha nem jól számol, nehéz lefz a' dolga.
 Igyekez azért hát hogy jól nevelheffed
 Magzatid, példáddal jóra vezérlheffed,
 Kérjed mind fzüntelen az Isten' kegyelmét
 Neked is Nékik is adja fzent Segelmét.
 Elsöben is rendbe jóba fzedjed fzívét,
 Hogy belé ne löje a' bün maga' ívét,
 Az elme gyakorklás, 's test' rendbe fzedése,
 A' nevelés másod' rend követekezése
 Inkább oktasd öket a' jó-fzívüségre,
 Mint világi egyéb más minémüségre,
 Kik Lélek karával testet ékesítnek,
 Mind Testet, mind Lelket vezítüni fegítnek.
 Apróbb idejekben RETTEGVE féljenek, *)
 Ifjúságokban félve fzeressenek:

C c 2

Em-

*) RETTEGVE, de miként?

Ember korra kelvén a' végső vénségig,

Félve szerezzenek, 's tiszteljenek végig.

Kisded idejekben azért Mesterek légy,

Ifjú korokban Atyai nevet végy:

Emberek há lesznek, légy Atyjok, 's barátok,

Úgy mind rájok, mind rád, áldás száll,
nem átok.

Sorsodon ne törődj, bízd azt Istenedre,

A' ki híven vigyáz reád 's mindenedre,

Akarmelly történet ér, bátor szívvel légy,

Ártatlanságodban erőt, 's biztatást végy.

Sok bajt sopánkodva viselni még roffzabb,

Sok gyötrellem egynek rövid, másnak hos-
szabb,

A' bátor, 's fzenvedni-tudó vidám elme;

Sokat el-gyöz, a' melly másnak veszedelme.

EPAMINONDAS. *)

XIX.

*) Egy Barátja az ezt írt Confiláriusnak, ki-törlötte igaz nevét kéz-íráfom alól, 's ezt a' Nevet írta alá. Engedtem kívánságának, 's meghagytam észmeretlenebb nevét. — Hogy a' Vers fok esztendőkkal íródott ez-előtt, azt kiki lát-hatja; világosan mutatja azt a' Stoicusi Principiumoknak a' nem Stoicusiakkal való öfzve-za-varása.

SZEPHALMY.

XIX.

HALOTTI-DAL.

EMBER MI VAGY
 Nézd, 's békét hagyj
 Itt a' fenn-héjazásnak;
 Mert akar kik legyünk,
 Tsak hamar el-megyünk,
 'S helyet tfinálunk másnak.

Nagy Rend, érdem,
 Itt azt kérdem
 Millyen elsőséggel bír?
 Holott Királyokat
 'S szegény koldúfokat
 Egyenlökké tesz egygy sír

Nagy Sándorok!
 Kevély Porók!
 Kik több világot kértek,
 Fényes vétkeikkel
 Hogy férhesfetek-el!
 Kis sírban is el-fértek.

Meg kell füzününk,
El-kell tününk
E' Világ Piatzáról
Halál gyógyító írt,
Még egy Orvos sem írt,
Egy Patika sem árúl.

GRÓF TELEKY JÓZSEF.

XX.

A' L A N T.

ANACREONNAK I. DALA.

A karám az Átridákat,
 Akarám befezélni Cadmust;
 De lantomon a' húrok
 Zengnek tsupán Szerelmet.
 Új hűrt rakék, minap, fel,
 És lantot is tserélék,
 Hogy Hercules tsatáit
 Enekleném, de lantom
 Zeng ellenem *) Szerelmet.
 Vitézek, Isten immár
 Hozzátok! Imhol e' lant
 Dalol tsupán Szerelmet.

F Ö L D I.

C c 4

XXI.

*) *Αντιφωνεῖς*. Azt tefzi, a' mit a' mai Muficufok *accompagnirozni*-nak neveznek; az az, Anacreon maga Herculeft magafztalta a' *Vocale* által; de a' *Vocalét* accompagnirozó Lant tsak *Érőfzró*l zengett. (Kazinczy)

XXI.

AZ ASSZONYOK.
ANÁCREONNAK II. d. DALA.

Szarvakkal áld Bikákat
Az Ég; Lovat körömmel,
Nyúlat febes futással;
Fogakkal áld Orofzlánt.
Úszást adott Halaknak.

Madaraknak ad repülést
A' Férjfiaknak elmét. *) —

„Nem adott az Asszonyoknak? „
Adott; de az mi? — Szépség!

Minden paizs helyett van,
Mind dárda, nyil helyett ez!
Meg-győz vasat, 's akár melly
Tüzet ha szép az Asszony.

F Ö L D I.

*) *Φρονιμα*. Nem elmét (*ingenium*) hanem inkább eszet, mély értelmet, mély által-értést.
(Kazinczy)